ROLUL PREŞEDINTELUI REPUBLICII MOLDOVA ÎN NUMIREA JUDECĂTORILOR ÎN FUNCŢIE

CZU: 342.511:347.962.2(478)

Ştefan MILICENCO

Şcoala doctorală Ştiinţe Juridice,
Universitatea de Stat din Moldova

THE ROLE OF THE PRESIDENT OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA IN THE APPOINTMENT OF JUDGES

This paper analyzes the role of the President of the Republic of Moldova in the appointment of judges in light of the jurisprudence of the Constitutional Court and the recommendations of the Venice Commission. Mainly, the cases in which the President of the Republic of Moldova is entitled to reject the candidacy proposed by the Superior Council of Magistracy for the appointment of a judge are addressed. Thus, the recent decisions of the Superior Council of Magistracy addressing the refusal of the President of the Republic of Moldova to appoint a judge, as well as the jurisprudence of the administrative courts in this regard are subject to analysis. In conclusion, the decisional weight given to the administrative courts and the conditions in which the role of the President of the Republic of Moldova in the appointment of judges in can evolve are highlighted.

Keywords: *President of the Republic of Moldova, judges, appointment of judges, Superior Council of Magistracy, jurisprudence of administrative litigation.*

Constituţia Republicii Moldova [1] consacră principiul statului de drept (art.1 alin.(3)), ale cărui exigenţe privesc scopurile majore ale activităţii statale, prefigurate în ceea ce este numit domnia legii, sintagmă ce implică subordonarea statului faţă de drept, asigurarea acelor mijloace care să permită dreptului să cenzureze opţiunile politice şi, în acest cadru, să pondereze eventualele tendinţe abuzive, discreţionare ale structurilor de stat. Statul de drept asigură supremaţia Constituţiei, corelarea legilor şi a tuturor actelor normative cu aceasta şi existenţa regimului de separaţie a puterilor publice, care trebuie să acţioneze în limitele legii. În conformitate cu art.88 lit.d) din Constituţie, Preşedintele Republicii Moldova numeşte în funcţii publice, în condiţiile prevăzute de lege. Atribuţia Preşedintelui RM reglementată de art.88 lit.d) din Constituţie este una de reprezentare a statului. În exercitarea atribuţiilor sale, Preşedintele RM, care personifică legitimitatea statului, emite acte prin care îşi manifestă unilateral voinţa. Astfel, conform art.94 alin.(1) din Constituţie, în exercitarea atribuţiilor sale, Preşedintele RM emite decrete, obligatorii pentru executare pe întreg teritoriul statului.

În particular, potrivit art.116 alin.(2) din Constituție, judecătorii instanțelor judecătoreşti se numesc în funcție de Preşedintele RM, la propunerea CSM, în condițiile legii. Judecătorii care au susținut concursul sunt numiți în funcție pentru prima dată pe un termen de 5 ani. După expirarea termenului de 5 ani, judecătorii vor fi numiți în funcție până la atingerea plafonului de vârstă, stabilit în condițiile legii. Corespunzător art.11 alin.(1) din Legea nr.544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului [2], judecătorii judecătoriilor şi judecătorii curților de apel se numesc în funcție, din numărul candidaților selectați prin concurs, de către Preşedintele RM, la propunerea CSM. Candidații selectați, care întrunesc condițiile specificate la art.6, se numesc în funcția de judecător inițial pe un termen de 5 ani. După expirarea termenului de 5 ani, judecătorii sunt numiți în funcție până la atingerea plafonului de vârstă de 65 de ani.

Iar art.11 alin.(3) din Legea nr.544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului stipulează că Preşedintele RM poate respinge o singură dată candidatura propusă de către CSM pentru numirea în funcția de judecător pe 5 ani sau până la atingerea plafonului de vârstă şi numai în cazul depistării unor probe incontestabile de incompatibilitate a candidatului cu funcția respectivă, de încălcare de către acesta a legislației sau de încălcare a procedurilor legale de selectare şi promovare a lui.

Astfel, legiuitorul a stabilit expres şi limitativ trei ipoteze în care Preşedintele RM este îndrituit să respingă (o singură dată) candidatura propusă de către CSM. Această reglementare are scopul de a sublinia că rolul Preşedintelui RM în numirea judecătorilor în funcție nu este unul discreționar şi de a garanta că raționamentele obiective predomină asupra considerentelor politice sau de altă natură. În esență, modul de numire a judecătorilor instanțelor judecătoreşti consolidează rolul CSM în acest proces şi, în mod prezumtiv, independența judecătorilor respectivi.

În conformitate cu art.11 alin.(4) din Legea nr.544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, refuzul de numire în funcție sau de reconfirmare în funcție trebuie să fie motivat şi se face în termen de 30 de zile de la data parvenirii propunerii. În cazul apariției unor circumstanțe care necesită o examinare suplimentară, Preşedintele RM anunță CSM despre prelungirea termenului indicat cu 15 zile. Iar conform art.11 alin.(5) din Legea nr.544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, la propunerea repetată a CSM, Preşedintele RM emite un decret privind numirea în funcția de judecător pe 5 ani sau până la atingerea plafonului de vârstă în termen de 30 de zile de la data parvenirii propunerii repetate.

Aici se impune mențiunea că, spre deosebire de judecătorii instanțelor judecătoreşti, judecătorii CSJ sunt numiți în funcție de Parlament. Prin Avizul nr.1 din 22 septembrie 2020, Curtea Constituțională a arătat că modalitatea actuală de numire în funcție a judecătorilor CSJ de către Parlament poate fi puternic politizată [3]. Respectiv, această modalitate creează un risc ca o ramură a puterii să poată exercita o putere discreționară nejustificată care să pună în pericol integritatea rezultatului la care conduce procesul de numire a judecătorilor CSJ şi să producă astfel o îndoială legitimă în ceea ce priveşte independența şi imparțialitatea acestor judecători. În context, Teodor Cârnaț menționează că instituțiile politice temperează diversitatea şi autarhia forțelor

sociale influente, atenuează diversitatea de interese şi conservă omogenitatea societății [4, p.19].

Deci, rolul Preşedintelui RM în numirea judecătorilor în funcție trebuie interpretat în lumina cooperării cu CSM, organul de autoadministrare judecătorească. Or, după cum este indicat în Hotărârea Curții Constituționale nr.23 din 9 noiembrie 2011, la amenajarea raporturilor dintre puteri, Constituția organizează acțiunile de cooperare a acestora în procesul de formulare a deciziilor, astfel încât puterile statului să se echilibreze reciproc, în dorința evitării deciziilor discreționare şi abuzurilor [5]. Toți aceşti participanți se supun însă prevederilor constituționale, trebuind să respecte normele legale în ceea ce priveşte modul de interacțiune, fiindcă prin puterea de stat se expune în realitate voința poporului [6, p.73]. Mai mult, în Hotărârea nr. 21 din 25 iulie 2013, Curtea Constituțională deja a punctat că în numirea judecătorilor în funcție, rolul Preşedintelui RM este de a valida hotărârile CSM, pe care nu le poate cenzura şi nici refuza [7].

Rolul restrâns al Preşedintelui RM în numirea judecătorilor în funcție este determinat, în mare măsură, de cultura juridică națională. În democrațiile vechi, puterea executivă are, uneori, o influență decisivă asupra numirilor judiciare. Asemenea sisteme pot funcționa bine în practică şi pot permite un sistem judiciar independent, deoarece aceste puteri sunt limitate de cultura juridică, care s-a dezvoltat de-a lungul timpului. Comisia de la Veneția a relevat că noile democrații nu au avut încă şansa de a dezvolta tradiții care pot preveni abuzurile şi, prin urmare, în aceste țări sunt necesare garanții pentru a preveni abuzurile politice în numirea judecătorilor [8].

Pornind de la faptul că legea prevede toate ipotezele în care Preşedintele RM este în drept să respingă candidatura propusă de către CSM pentru numirea în funcția de judecător, iar refuzul trebuie să se bazeze pe probe incontestabile, un observator rezonabil ar putea conchide că rolul Preşedintelui RM în acest proces este suficient de clar reglementat şi nu ar trebui să suscite controverse. Însă, realitatea juridică a evidențiat anumite probleme în această privință.

În art.5 lit.a) şi art.15 alin.(2), (4) şi (5) din Legea nr.271 din 18 decembrie 2008 privind verificarea titularilor şi a candidaților la funcții publice [9] se prevede competența SIS de a verifica riscurile de corupție, gradul de îndeplinire de către candidații la funcția de judecător şi judecătorii în exercițiu a cerințelor de încadrare şi gradul de respectare a restricțiilor stabilite de lege, precum şi autenticitatea informațiilor prezentate. În esență, rolul Preşedintelui RM în numirea judecătorilor în funcție a fost influențat de competența SIS ce ține de colectarea datelor privind candidatul la funcția de judecător şi judecătorul în exercițiu, oricare ar fi natura acestora. Această competență, fiind pusă în sarcina unei structuri de informaţii, conspirațională, a dus la aceea că, în baza avizului SIS, CSM se limita la o examinare formală, fără a aprecia existența reală a condițiilor prevăzute de lege pentru constatarea incompatibilității persoanei în baza materialelor prezentate. Pe cale de consecință, şi rolul Preşedintelui RM în numirea judecătorilor în funcție, atunci când SIS emitea un aviz negativ, devenea unul formalist.

Cu toate acestea, Preşedintele RM a opinat la acea etapă că avizul SIS are caracter consultativ, iar SIS are capacitatea să orienteze just autoritățile statului referitor la integritatea titularilor şi candidaților la funcția de judecător. Curtea Constituțională nu a reținut acest argument, odată ce ca urmare a rezultatului negativ al verificării de către SIS autoritatea publică declară persoana verificată ca fiind incompatibilă cu funcția şi refuză angajarea în funcția la care candidează [10].

Totuşi, ca efect al declarării neconstituționalității art.5 lit.a) şi art.15 alin.(2), (4) şi (5) din Legea nr.271 din 18 decembrie 2008 privind verificarea titularilor şi a candidaților la funcții publice, în partea ce se referă la verificarea candidaților la funcția de judecător şi a judecătorilor în exercițiu, problema aplicării efective a prevederilor art.11 alin.(3) din Legea nr.544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului nu a fost soluționată. Dacă anterior exista problema validării quasi-automate de către Preşedintele RM a concluziilor SIS, atunci după Hotărârea Curții Constituționale nr.32 din 5 decembrie 2017 [11] a apărut problema algoritmului în baza căruia Preşedintele RM poate ajunge la concluzia privind incompatibilitatea persoanei cu funcția respectivă sau încălcarea de către aceasta a legislației.

De altfel, prin Hotărârea Curții Constituționale nr.32 din 5 decembrie 2017 s-a urmărit excluderea paralelismelor legislative în materia verificării integrității titularilor şi candidaților la funcția de judecător, având în vedere existența în legislația națională, în domeniul respectiv, a unei serii de reglementări. Însă, din motiv că legislația nu reglementează cum anume Preşedintele RM evaluează candidatura propusă de către CSM, problema enunțată persistă.

Nivelul de precizie a legislației depinde într-o mare măsură de domeniul pe care îl acoperă. Astfel, numeroase legi folosesc formule vagi, a căror aplicare depinde de practică. Oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept există un element inevitabil de interpretare judiciară. Nevoia de elucidare a punctelor îndoielnice şi de adaptare va exista întotdeauna. Din nou, deşi certitudinea este dezirabilă, aceasta ar putea antrena o rigiditate excesivă. Rolul decizional conferit instanțelor urmăreşte tocmai înlăturarea dubiilor ce persistă cu ocazia interpretării normelor (*Del Rio Prada vs. Spania* [MC] din 21 octombrie 2013, § 92 şi § 93) [12].

În speță, aplicarea art.11 alin.(3) din Legea nr.544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului poate fi analizată prin prisma hotărârilor recente ale CSM ce abordează refuzul Preşedintelui RM de numire în funcția de judecător sau de reconfirmare în această funcție. De exemplu, în anul 2020 CSM a emis trei hotărâri în baza cererilor titularilor şi candidaților la funcția de judecător privind propunerea lor repetată Preşedintelui RM, ca urmare a respingerii de către acesta a candidaturilor propuse de CSM.

În particular, prin Hotărârea nr.94/9 din 12 mai 2020 a CSM [13] s-a constatat că cererea judecătorului R. P. privind propunerea repetată Preşedintelui RM de numire în funcția de judecător la Curtea de Apel Chişinău nu a întrunit numărul necesar de voturi pentru a fi admisă. Prin Hotărârea din 9 iulie 2019, CSM a propus Preşedintelui RM numirea judecătorului de la Judecătoria Chişinău, R. P., în funcția de judecător la Curtea de Apel Chişinău, însă, prin avizul înregistrat pe 16 decembrie 2019,

Preşedintele RM a solicitat CSM să examineze suplimentar candidatura judecătorului R. P. În argumentarea soluției sale, Preşedintele RM a menționat că în privința judecătorului R. P. s-au remarcat informațiile din spațiul public despre implicarea fostului soț al acesteia în scheme de contrabandă. Totodată, Preşedintele RM a arătat că, potrivit datelor oferite de autorități, judecătorul R. P. deține proprietăți ce relevă discrepanțe vădite între venitul oficial obținut şi cheltuielile înregistrate.

Prin Hotărârea Curții de Apel Chişinău din 3 august 2020 [14], intrată în vigoare, Hotărârea CSM nr. 94/9 din 12 mai 2020 a fost anulată, iar CSM a fost obligat să emită hotărârea prin care să admită cererea judecătorului R. P. privind propunerea repetată şi să propună repetat Preşedintelui RM candidatura judecătorului R. P. pentru numirea în funcția de judecător la Curtea de Apel Chişinău. Instanța de judecată a observat că avizul Preşedintelui RM nu reprezintă o respingere categorică a candidaturii judecătorului R. P., ci este o operațiune administrativă prin care s-a oferit posibilitatea CSM să completeze cercetarea din oficiu potrivit art.22 şi art.85-87 din Codul administrativ. Respectiv, s-a conchis că CSM, în urma verificărilor efectuate de Inspecția Judiciară, urma să-i propună repetat Preşedintelui RM candidatura R. P.

Prin Hotărârea nr.330/27 din 3 noiembrie 2020 [15], CSM a respins cererea judecătorului I. G., judecător la Judecătoria Cahul, cu privire la înaintarea repetată a propunerii de numire în funcția de judecător până la atingerea plafonului de vârstă. Prin Hotărârea din 16 iunie 2020, CSM a înaintat Preşedintelui RM propunerea privind numirea în funcția de judecător până la atingerea plafonului de vârstă la Judecătoria Cahul a judecătorului I. G., însă Preşedintele RM a solicitat examinarea suplimentară a candidaturii acestui judecător prin prisma integrității şi compatibilității cu interesele funcției publice. În argumentarea soluției sale, Preşedintele RM a afirmat că, potrivit informației documentate de care dispune instituția prezidențială, judecătorul I. G. nu răspunde acestor deziderate, imaginea acesteia fiind serios afectată de carențe profesionale şi deontologice. Preşedintele RM a precizat că dincolo de caracterul discreționar al deciziilor sale privind numirea judecătorilor în funcție, refuzul s-a bazat pe informațiile din spațiul public şi pe demersurile justițiabililor privind nivelul abilităților personale ale judecătorului în cauză.

Prin hotărârea Curții de Apel Chişinău din 3 decembrie 2020 [16], intrată în vigoare, Hotărârea CSM nr.330/27 din 3 noiembrie 2020 a fost anulată, iar CSM a fost obligat să emită hotărârea prin care să admită cererea judecătorului I. G. privind propunerea repetată şi să propună repetat Preşedintelui RM candidatura judecătorului I. G. pentru numirea în funcția de judecător până la atingerea plafonului de vârstă. Instanța de judecată a decelat că Aparatul Preşedintelui RM şi CSM nu au prezentat probe de incompatibilitate a judecătorului I. G. cu funcția respectivă sau de încălcare de către aceasta a legislației.

În final, este de reținut că prin Hotărârea nr.367/32 din 22 decembrie 2020 [17], CSM a acceptat cererea candidatului S. P. cu privire la scoaterea de la examinare a cererii de propunere repetată privind numirea în funcția de judecător. Prin Hotărârea din 1 iulie 2020, CSM a înaintat Preşedintelui RM propunerea privind numirea lui S. P. în

funcţia de judecător la Judecătoria Chişinău, pe un termen de 5 ani, însă Preşedintele RM a respins această candidatură din punctul de vedere al integrităţii şi compatibilităţii cu interesele funcţiei publice solicitate. În argumentarea soluţiei sale, Preşedintele RM a punctat că S. P. în procesul desfăşurării activităţii în organele Procuraturii a fost vizat în două proceduri disciplinare care s-au finalizat cu aplicarea sancţiunii disciplinare sub formă de mustrare aspră, precum şi a fost vizat în dosarul de rezonanţă „despre interceptarea opoziţiei".

Aceste hotărâri recente ale CSM şi practica judiciară de verificare a legalităţii acestora evidenţiază problema aplicării art.11 alin.(3) din Legea nr.544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului.

În primul rând, instituţia prezidenţială a susţinut caracterul discreţionar al deciziilor Preşedintelui RM privind numirea judecătorilor în funcţie, ceea ce contravine jurisprudenţei Curţii Constituţionale, în situaţia în care legiuitorul a stabilit expres şi limitativ ipotezele în care Preşedintele RM poate să respingă candidatura propusă de către CSM pentru numirea în funcţia de judecător.

În al doilea rând, jurisprudenţa naţională a acreditat ideea că Preşedintele RM poate nu doar să admită sau să respingă candidatura propusă de către CSM, ci şi să realizeze o operaţiune administrativă prin care să ofere CSM posibilitatea, în limita competenţei legale, de a completa cercetarea din oficiu potrivit art.22 şi art.85-87 din Codul administrativ. Însă, art.11 alin.(3) din Legea nr.544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului nu reglementează acest soi de operaţiuni administrative. Iar instanţa de contencios administrativ a făcut distincţie între „refuzul Preşedintelui RM de numire a judecătorului în funcţie", pe care l-a echivalat cu operaţiunea administrativă nominalizată, şi „refuzul categoric al Preşedintelui RM de numire a judecătorului în funcţie", cu toate că ambele tipuri de refuz generează aceleaşi efecte juridice, şi anume – verificarea persoanei de către Inspecţia judiciară şi, după caz, posibilitatea ca aceasta să fie propusă repetat Preşedintelui RM de către CSM.

În al treilea rând, nu este clar cum anume Preşedintele RM evaluează candidatura propusă de CSM prin prisma art.11 alin.(3) din Legea nr.544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului. Din Hotărârea nr.32 din 5 decembrie 2017 rezultă cert preocuparea Curţii Constituţionale de modul în care sunt colectate datele despre titularii sau candidaţii la funcţia de judecător. În această conjunctură, Curtea Constituţională a indicat că SIS poate cere accesul la diverse date fără obligaţia motivării şi fără a reglementa modalitatea în care se realizează accesul efectiv la datele deţinute. Garanţiile legale privind utilizarea datelor reţinute nu au fost suficiente pentru a îndepărta teama că drepturile personale, de natură intimă, sunt violate [12]. Analogic, în prezent nu există garanţii legale specifice ce ţin de respectarea de către Aparatul Preşedintelui RM a drepturilor fundamentale ale titularilor sau candidaţilor la funcţia de judecător la viaţa intimă, familială şi privată.

În al patrulea rând, persistă practica invocării de către Preşedintele RM a unor motive de refuz de numire a judecătorilor în funcţie, care nu se raportează la ipotezele în care acesta este în drept să respingă candidaturile propuse de CSM, atâta timp cât

art.11 alin.(3) din Legea nr.544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului operează cu sintagma „probe incontestabile”.

În concluzie, urmează să subliniem că toate manifestările statului trebuie să fie legitimate şi limitate prin drept, iar în condițiile în care reglementările privind rolul Preşedintelui RM în numirea judecătorilor în funcție conțin formule vagi, creşte ponderea decizională conferită instanțelor de contencios administrativ, care are drept scop înlăturarea dubiilor juridice. În orice caz, evoluția rolului Preşedintelui RM în numirea judecătorilor în funcție nu poate avea loc decât cu respectarea principiului loialității constituționale, care presupune respectarea competenței autorităților publice, astfel cum rezultă aceasta din litera şi spiritul Constituției [18, p.43].

Referințe:

1. Constituția Republicii Moldova. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr.1. În vigoare din 27 august 1994.
2. Legea cu privire la statutul judecătorului, nr.544 din 20 iulie 1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr.59-60. În vigoare din 26 octombrie 1995.
3. Avizul Curții Constituționale nr.1 din 22 septembrie 2020 la proiectul de lege pentru modificarea şi completarea Constituției *(sistemul judecătoresc [3])*. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2020, nr. 259-266. În vigoare din 22 septembrie 2020.
4. CÂRNAȚ, T. *Drept constitutional şi instituții politice (Partea II)*. Chişinău: Tipografia „Print-Caro”, 2020.
5. Hotărârea Curții Constituționale nr.23 din din 9 noiembrie 2011 privind interpretarea art.116 alin.(4) din Constituție. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2011, nr.203-205. În vigoare din 9 noiembrie 2011.
6. GUCEAC, I. *Curs elementar de drept constituțional. Vol. I.* Chişinău: Tipografia „Reclama”, 2001.
7. Hotărârea Curții Constituționale nr.21 din din 25 iulie 2013 pentru controlul constituționalității Hotărârii Parlamentului nr.314 din 26 decembrie 2012 privind eliberarea din funcție a unui judecător al Curții Supreme de Justiție. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2013, nr. 262-256. În vigoare din 25 iulie 2013.
8. CDL-AD(2007)028-e, *Judicial Appointments - Report adopted by the Venice Commission at its 70th Plenary Session* (Venice, 16-17 March 2007), Disponibil: https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2007)028-e. [Accesat: 4.03.2021]
9. Legea privind verificarea titularilor şi a candidaților la funcții publice, nr.271 din 20 iulie 1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr.59-60. În vigoare din 26 octombrie 1995.
10. Hotărârea Curții Constituționale nr.32 din din 5 decembrie 2017 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr.271 din 18 decembrie 2008 privind verificarea titularilor şi a candidaților la funcții publice (*verificarea judecătorilor de către Serviciul de Informații şi Securitate*). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr.40-47. În vigoare din 5 decembrie 2017.
11. *Ibidem*.
12. Case of *Del Rio Prada vs. Spain*, Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-112108%22]}. [Accesat: 4.03.2021]

13. Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr.94/9 din 12 mai 2020, Disponibil: https://www.csm.md/files/Hotaririle/2020/09/94-9.pdf. [Accesat: 4.03.2021]
14. Hotărârea Curții de Apel Chișinău din 3 august 2020, Disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/34d35d6b-a314-4654-8567-8f8f82804f0c. [Accesat: 4.03.2021]
15. Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr.330/27 din 3 noiembrie 2020, Disponibil: https://www.csm.md/files/Hotaririle/2020/27/330-27.pdf. [Accesat: 4.03.2021]
16. Hotărârea Curții de Apel Chișinău din 3 decembrie 2020, Disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/b4f6d869-c740-4c07-9cf4-263bed575780. [Accesat: 4.03.2021]
17. Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr.367/32 din 22 decembrie 2020, Disponibil: https://www.csm.md/files/Hotarârile/2020/32/367-32.pdf. [Accesat: 4.03.2021]
18. CÂRNAȚ, T. *Dreptul contenciosului constituțional*. Chișinău: Tipografia „Print-Caro”, 2020.